

Forbud mod gummigranulat i kunstgræsbaner

Gummigranulat fra kunstgræsbaner er den næststørste kilde til udledning af mikroplastik i Danmark kun overgået af gummigranulat fra slitage af bildæk. På EU-plan arbejder Det Europæiske Kemikalieagentur, ECHA, hen mod et forbud mod anvendelse af mikroplast i 2020 med en overgangsperiode på 6 år. Man må derfor med al rimelighed forvente, at anvendelse af gummigranulat fra brugte bildæk på kunstgræsbaner er forbudt i hele EU om ca. 6 år. I disse 6 år er der brug for danske krav og regler for at stoppe denne udledning af gummigranulat til miljøet.

Rådet for Grøn Omstilling mener:

Anvendelse og spredning af gummigranulat i miljøet både kan og bør standses.

- **Forbyd gummigranulat på nyanlagte kunstgræsbaner**
- **Gummigranulat på eksisterende kunstgræsbaner erstattes af miljøvenlige alternativer**, hvor det er muligt. Det vurderes konkret for den enkelte bane, hvilket alternativer der er det bedst egnede, uden store funktionelle ulemper eller økonomiske omkostninger. Når der er alternativer, skal de benyttes.
- **Etabler dræn og opsamling af afløbsvand.** Uanset hvilket materiale, der bruges til fyld i kunstgræsbanen, er der risiko for spredning af mikroplast fra slitage af plaststrå, måtter mm. Det gælder derfor for alle baner, at der skal etableres dræn og opsamling af afløbsvand og at dræn- og afløbsvand skal håndteres så det sikres, at gummigranulat og miljøfremmede stoffer ikke spredes udenfor banen.

På allerede anlagte baner, hvor et øjeblikkeligt stop for brug af gummigranulat vil medføre store funktionelle eller økonomiske ulemper, kan en overgangsperiode indføres. Hvor gummigranulat i en overgangsperiode fortsat anvendes, skal det påhvile de ansvarlige for kunstgræsbanen at holde styr på granulatet, så det ikke spredes til omgivelserne.

- **Så længe der er baner med gummigranulat, sikrer de ansvarlige for kunstgræsbanen at:**
 - Der opføres fysisk barriere om kunstgræsbaner med gummigranulat, som nedsætter spredningen af løst granulat udenfor banen
 - Det sikres, at gummigranulat ikke spredes ved vedligehold og renovering af banen samt ved opbevaring af gummigranulat, og opsamlet granulat skal enten genanvendes på banen eller indleveres på genbrugsplads
 - Brugerne af banen informeres om brugs- og hygiejneforanstaltninger, så gummigranulat ikke spredes til omgivelser og husstande
 - Det dokumenteres, hvor meget gummigranulat, der årligt fyldes på kunstgræsbanen, hvor meget der er fjernet fra banen og hvordan dette er håndteret.

Problemstillingen kort

I 2019 var der 358 kunstgræsbaner i Danmark. Kunstgræsbaner er typisk opbygget af plaststrå og fyldmateriale mellem plaststråene. Fyldmaterialet anvendes for at stabilisere kunstgræsbaners syntetiske græsstrå i opret position og for at give banen gode stødabsorberende egenskaber. Langt de fleste kunstgræsbaner i Danmark er med fyldmateriale fremstillet af brugte bildæk, der er blevet granuleret. Gummigranulat fra bildæk betragtes som mikroplastik.

Også andre plasttyper i kunstgræsbaner som 'græsstrå' og de måtter, som stråene er sat i, bliver med tiden til mikroplastik ved slitage og forvitring. Mange kunstgræsbaner i Danmark er nedslidte. Derfor er mange baner ved at blive udskiftet, og andre planlægges at blive udskiftet med nye kunstgræsbaner indenfor få år.

Der er udbredt kritisk opmærksomhed på, at kunstgræsbaner spreder mikroplastik til omgivelserne – både blandt brugere og købere, bl.a. kommunerne, og blandt politikere og medier. På EU-plan er der lovgivning i proces om at begrænse mikroplastik, herunder gummigranulat fra kunstgræsbaner. Forslaget om forbud mod gummigranulat på kunstgræsbaner er stillet i januar 2019 af ECHA, som vurderer at det mest effektive tiltag er et forbud, dog med en overgangsperiode på seks år. Det må derfor forventes, at det om ca. seks år vil være forbudt at anvende gummigranulat af brugte bildæk på kunstgræsbaner.

I Norge er nye regler for kunstgræsbaner på trapperne. Miljødirektoratet i Norge anslår, at de nye regler for kunstgræsbaner vil reducere spredning af mikroplastik fra kunstgræsbaner med helt op til 98 %. Et igangværende norsk forskningsstudie (KG2021¹), har yderligere en målsætning om at reducere udsivning af tungmetaller med > 90% og opnå en genbrugsandel på mindst 60 %.

En banes levetid er typisk ca. 15 år² og afhænger af faktorer som delenes kvalitet, slitage og vedligeholdelse af banen.

Billedtekst. Tv: Kunstgræs fibre på plastmåtte. Mellem fibre påfyldes fx gummigranulat for at stabilisere kunstgræs fibre. Th: Gummigranulat fra brugte bildæk (Foto: Natasha Carstens).

I Miljøstyrelsens rapport fra 2018 vurderes det, at der i Danmark bruges omkring 100-120 tons gummigranulat til fyldmateriale til en almindelig fodboldbane, og at udslippet er 1,5-2,5 t/år. Dette

¹ <https://www.ntnu.no/siat/kunstgress2021>

² Overingeniør Bjørn Aas, Senter for Idrettsanlegg og teknologi, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim

svarer til et samlet udslip af infill-granulater på 380-640 t/år fra alle 254 kunstige fodboldbaner i Danmark”³. Der er ikke i dag tilstrækkelig viden om, hvordan granulerne spredes i miljøet. I Norge har man fundet flere kg gummigranulat pr. m² i nærheden af kunstgræsbaner og et enkelt sted fandt man mere end 18 kg/m². Ifølge en svensk undersøgelse tager hver spiller i gennemsnit 10 g. granulat med sig hjem efter hver træning. Halvdelen af dette ender i afløbet (fra tøjkask), og resten bliver behandlet som affald.

Alternativer til gummigranulat

Der er forskellige alternativer til at bruge gummigranulat som fyldmateriale i kunstgræsbaner. Det drejer sig dels om baner, hvor fx større mængder plaststrå erstatter fyld. Det er også muligt at mindske behovet for fyld ved at øge tykkelsen af den underliggende, stødabsorberende måtte.

I både eksisterende og nyanlagte kunstgræsbaner er det dog også muligt at erstatte gummigranulat med alternative typer fyldmateriale som sand eller granulat af organiske materialer som kork, olivensten, kokosfibre og andet naturmateriale, som kan bruges enkeltvist eller sammen i banen.

Ingen kunstgræsbane er fuldstændig fri for miljøpåvirkning. Dels er der fortsat et mindre udslip af mikroplastik fra slitage af plaststrå og dels kan også sand og de organiske granulater have et miljøaftryk. Det er dog langt mindre end granulat af brugte bildæk. De alternative fyldmaterialer indeholder i langt mindre grad problematiske stoffer, hvilket har betydning også for spillernes sundhed både på banen og i forhold til materiale, der kommer med derfra i fx tøj. Prisforskellene mellem anlæggelse af kunstgræsbaner med gummigranulat og med alternativerne er relativt små.

- Brug som udgangspunkt baner uden fyldmateriale, hvor der ikke er brug for Fifa-certificerede baner
- Brug som udgangspunkt sand som fyldmateriale, hvor der er brug for baner der er Fifa-certificeret til divisionsfodbold (Fifa Quality)
- Brug som udgangspunkt kork som fyldmateriale, hvor der er brug for baner der er Fifa-certificeret til professionel fodbold (Fifa Quality Pro)

Billedtekst. Tv: Kork-granulat infill til kunstgræsbaner (Foto: Natasha Carstens). Th: Banepleje af kunstgræsbane med kork-granulat. Banen blev etableret i 2018 i Tingbjerg, København (Foto: Hanne Kokkegaard).

³ <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2018/04/978-87-93614-99-4.pdf>